

Makale Bilgisi

Makale Geliş Tarihi: 11.04.2022

Makale Kabul Tarihi: 19.04.2022

Lenin ve Rus Devrimi

Tamer YILDIRIM*

Öz

Vladimir Ilyich Ulyanov (Lenin) 1870'te Rusya'da orta Volga'dai Simbirsk'te doğdu. Lenin normal bir orta sınıf eğitimi aldı. 1924'te Ocak ayında 53 yaşında öldü. Yazar Christopher Hill (1912-2003) bir İngiliz tarihçisidir. Hill, Lenin'i bir devrim teorisyeni, düzenleyicisi ve lideri olarak değerlendirmiştir. Dünyanın ilk sosyalist devletinin başı olarak onun (Lenin'in) yedi yıllık çalışması kitabın sadece çeyreğinde tartışılmıştır. *Lenin ve Rusya Devrimi*, Lenin'in rejimi ve 1917 Rusya Devrimi'nin arka planını ve gidişatını incelemektedir. Hill, bu kitabında 1920'lerde Rusya'da yaşanan gelişmelerin kapsamlı bir kültürel, politik, ekonomik ve sosyal tarihini sunuyor. Bu çalışma Lenin ve Rus Devrimi'nin tarihteki önemli olaylarını incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: Lenin, Rus Devrimi, Christopher Hill, Sosyalist Devlet.

Lenin and the Russian Revolution

Abstract

Vladimir Ilyich Ulyanov (Lenin) was born in 1870 at Simbirsk on the middle Volga, in Russia. Lenin had a normal middle-class education. He died in January 1924, at the age of fifty-three. The author Christopher Hill (1912-2003) is a British historian. Hill has been considering Lenin as the theorist, organizer and leader of revolt. Barely a quarter of the book to discuss his seven years' work as the head of the first socialist state in the world. *Lenin and the Russian Revolution* examines the background to and the course of the Russian Revolution of 1917 and Lenin's regime. In this book Hill, offers a comprehensive cultural, political, economic and social history of developments in Russia in the 1920's. This study examines the key events in history, Lenin and the Russian Revolution.

Keywords: Lenin, Russian Revolution, Christopher Hill, Socialist State.

* Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi. SAKARYA/Türkiye, tyildirim@sakarya.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0033-0539.

Dünyanın ilk sosyalist devletinin kurucusu olarak değerlendirilen Lenin'in iktidarda olduğu yedi yıllık çalışma dönemi çok farklı şekillerde değerlendirilmiştir. Sol düşünceye mensup insanlar Lenin'i bir devrim teorisyeni, düzenleyicisi ve lideri olarak değerlendirmiştir. İngiliz tarihçisi Christopher Hill, Lenin'in kurduğu rejimi ve 1917 Rusya Devriminin arka planını ve gidişatını incelemiştir. Bunu yaparken özellikle 1920'lerde Rusya'da yaşanan gelişmelerin kapsamlı bir şekilde kültürel, politik, ekonomik ve sosyal yönden ele alarak Lenin ve Rus Devrimi'nin tarihteki önemli olaylarını sunmaya çalışmıştır.

Dokuz bölümden oluşan eserde yazar, yedinci bölüme kadar Lenin'i teorisyen, örgütçü ve ayaklanma lideri olarak incelemiş, dünyadaki ilk sosyalist devletin başkanı olarak onun yedi yıllık çalışmasını kitabın son bölümlerinde yapmıştır. Lenin'in haleflerinin yirmi yıldan daha kısa bir sürede yarattıkları büyük bir gücün temellerinin bu dönemde atıldığını, Lenin'in dönemini devasa ölçekli bir deneme yanılma, şimdiye kadar sınanmamış toplumsal örgütlenme biçimleriyle deneyimleme devresi olarak betimlemiştir.

Eser Lenin'in devrimle ilgili görüşlerini devrim süreciyle irtibatlandırarak anlatmaktadır. Tarihsel olarak sürece baktığımızda Rus halkı 1917'de iki devrimle Çar II. Nikolay'ı devirdi, devlet kilisesini lağvetti ve aristokrasinin sahip olduğu maddi olanakları elinden aldı. Bu durum yazara göre Rusya'nın siyasal anlamda Orta Çağ'a son vermesini ifade etmektedir. Rusya'nın bu kadar gecikmesinin nedeni de bağımsız bir orta sınıf yaratamamış olmasıdır. Fakat bazı tarihçiler Rus devriminin esas nedenini Çarlığın modern uygarlığın gerekleriyle bağdaşmamasına ve Çar'ın kişiliğine bağlamaktadır (s. 25). Burada değinilmesi gereken konulardan biri şudur. Temelinde Alman felsefesi, İngiliz ekonomi politiği ve Fransız siyasal düşüncesinin bulunduğu söylenen Marksizm, Batı'nın bir ürünüdür. Bu anlayışın Batı'da değil de Rusya'da devrime dönüşmesi Rus devriminin paradokslarından biridir. Bundan

dolayı sürekli olarak sorulan; “Sosyalist bir devrim, Rusya gibi endüstriyel olarak görece geri bir ülkede niçin başarılı oldu? sorusuna yazar şöyle cevap vermektedir: “İngiltere, Fransa ve Almanya’da liberal geleneğin olgunluğu ve gücü sayesinde, işçi sınıfı hareketi, parlamenter ve reformist faaliyetler içinde yutulmaya meyletmişti. Böyle bir geleneğin yaratılmadığı ve anayasal yollardan reform elde etme ümidinin olmadığı Rusya’da aristokrat ve entelektüel radikaller bile yetmişler ve seksenlerde devrimci ve bireysel terörist haline gelmişlerdir” (s. 19). Fakat sonuçta Rus kökenli Marksistler, Rus Devrimini kendi eylemlerinin uluslararası bir sürecin parçası olduğunu, bu eylemlerin sadece kendi ülkelerindeki etkileriyle değerlendirilmemesini gerektiğini de ifade etmişlerdir.

Lenin, 1915’te Marksizm’i geliştirmeye çalışmıştır. Marksizm’i değişen koşullara uyarlamaksızın devrimci bir Sosyal Demokrat olunamayacağını belirtirken sadece Marx ve Engels’in öğrencisi değil, P. Pestel, N. Çernişevski ve A. Zelyobov gibi Rus sosyalistlerinde mirasçısı olduğunu ortaya koymuştur. Lenin, farklı Avrupa ülkelerinde sürgünde geçen yıllara ve enternasyonal dünya görüşüne rağmen hiç kozmopolit bir insan olmamıştır. Zaten Marx ve Engels’in sosyalist toplum örgütlenmesi de Rusya gibi endüstrisi zayıf köylü bir ülkede nasıl uygulanacağını anlatmıyordu. Daha doğrusu köylüler ile ilgili değerlendirmeleri çok azdı. Hareketin Avrupa’daki lideri konumunda olan K. Kautsky de “küçük köylüler hiçbir zaman teorik kanatların etkisi altında kolektif üretime geçmemişlerdir” değerlendirmesinde bulunmuştu (s.145). Lenin, Kautsky’nin bu ve diğer görüşlerine *The Proletarian Revolution and the Renegade Kautsky* (1918) adlı eserinde karşı çıkmıştır.

Elde edilen başarıdan dolayı Lenin’in dolayısıyla Sosyal Demokrat Rus Partisi’nin kendini diğer sosyalist partilerin önünde görmesi söz konusuydu. Aslında Sosyal Demokrat Rus Partisi ve Alman Sosyal Demokrat Partisi’nde sınıf mücadelesi sosyalizme parlamenter reform yoluyla yavaş yavaş barışçıl bir geçiş biçiminde kavranmıştı. Çünkü 1870’lerin İngiltere’inde Marx, işçilerin burjuvaziyi satın almaları halinde sosyalizm için barışçıl bir zaferin mümkün olacağını düşünmekteydi (s. 130). Lenin de komünizmin zorla dayatılmayacağını, farklı ulusların sosyalizme aynı şekilde ulaşamayacaklarını düşünmekteydi. Genelde Lenin devrimleri tek bir olaydan ibaret değil, tarihsel bir süreç olarak düşünürdü. Fakat uygulamalar tam istenildiği ve planlandığı gibi olmamıştır. Kuram-eylem birliğinde uyumsuzluklar olmuştur. Tarihsel sürece baktığımızda Marx ve Engels’in sosyalist düzene geçmenin tek olası aracı olarak düşündükleri devrim, hemen hemen tüm Avrupa Sosyal Demokrat partileri için laftan, söylevden ve dinsel bir umuttan ibaret hale gelmişti: Devrim,

yakın pratik bir olasılık olarak ciddiye alınmadı (s. 100). Rusya’da beklenenden erken dünyaya gelen devrim de ilk dönemlerinde bekleneni veremedi.

Kişisel olarak Lenin, oldukça sınırlı biriydi ve dostlarıyla olan politik kavgaları onu yalnızlaştırmıştır. G. Plehanov başta olmak üzere çok sayıda sosyalist kuramcıyla arası açılmıştır. Hill, Lenin’in devrim sürecinde olgunlaştığını ve 1917’den sonra bunun oturduğunu belirtmiştir. Olgunluk yıllarında Lenin’in kendine güveninin çok yüksek olduğunu, bu güven olguların derinlemesine bir analizine dayandığını ve karşısındaki herkesi süpüren korkutucu bir tazyikle ve mahkûm etme şekliyle konuştuğunu belirtmektedir (s. 158). Bir insanın -bu bir lider de olsa- karşısındaki insanları suçlayıcı bir şekilde konuşması, küçük görmesi siyasi ve insani olarak düşünüldüğünde yazarın belirttiği gibi bir olgunluk belirtisi veya övülecek bir meziyet olarak değerlendirilemez.

Lenin, proletarya diktatörlüğünü “ezilenlerin öncüsünün ezenleri ezmek için yönetici sınıf olarak örgütlenmesi” olarak tanımlamıştır. Demokrasinin zenginler için değil de halk için demokrasi haline gelmesi, ezenlerin zor yoluyla sindirilmesi, demokrasiden dışlanması. Kapitalizmden komünizme geçişte demokrasinin uğradığı değişim olarak betimlenmiştir. Lenin’in söylediği “artık insan aklının ve dehasının hiçbir zaman baskının ve sömürünün bir aracına dönüştürülemeyeceği” sözü kendi ve daha sonraki dönemlerin hiçbirinde gerçekleştirilmemiştir. Lenin’in düşüncesi istenilecek ve tercih edilecek bir durumdur. Fakat realitede ortaya çıkan belirtilene tam karşıt bir şekilde olmuştur. Stalin’in politikalarına karşı çıkanları Gulag kamplarında ölüme göndermesi, uyguladığı politikalarla insanların açlıktan ölmesine sebep olması bunun en acı veren örneğidir. Komünizmde bunun olağan bir durum olarak görülmesi veya değerlendirilmesi mümkün olmasa gerek. Günümüzde bunu farklı bir şekilde dünyanın değişik bölgelerinde görmekteyiz. Bazı toplumların demokrasiye geçmesi için yabancı güçlerin buralarda uyguladığı ve binlerce insanın canından eden uygulamalar söz konusudur. Eğer bunlar onaylanıyorsa komünizmde de bu uygulamalar kabul edilebilir. Fakat insanın mutluluğunu, hayatını elinden alan hiçbir uygulama meşru olarak değerlendirilemez.

Mayıs 1917’de Devlet Duması için yapılan bir araştırma şöyle diyordu: “Bir köylü kadının, evini ve çocuklarını bırakıp seçme hakkını kullanmak üzere ilçeye gitmesi imkânsız. Öyleyse, yaşayanlarının yüzde ellisinin ve cephedeki askerler de hesaba katılırsa yüzde doksanının okuma yazma bilmediği köylerde, doğrudan ve gizli oy ilkesi hangi yolla etkin kılınabilir? Eğitimdeki gelişme düzeyinin genel, doğrudan ve gizli oy hakkının uygulanmasını mümkün kılması için, devrimden sonra bile yirmi yıl geçti” (s. 82). Bu ifadeler Türkiye

Cumhuriyeti'nin ilk yıllarındaki seçimlere oldukça benzemektedir. Yani ortam uygun değilken kişisel iradenin yönetime yansıtılması uzun süre mümkün olmamıştır.

Lenin, Rus Devrimi'ni yaratan niteliklerin amaçlılık, gerçekçilik, sağduyu, kararlılık, kavgacılık olduğunu belirtmiştir. Yazar da “böylesi bir özgüven için tek bir haklı nedeni vardı: Başarıya ulaşmış olması” (s. 161) demektedir. Fakat başarının geçtiği eser olarak Lenin'in 1902'de yazmaya başladığı ve 1904'te basılan *Bir Adım İleri İki Adım Geri* isimli kitabını göstermektedir. Sürece bakıldığında kitabın yazıldığı tarihte Lenin'in ne tür bir başarısı vardı? Tarihsel olaylara baktığımızda böyle bir başarının varlığından söz etmemiz mümkün değildir. Ayrıca yazar, Lenin'e olan hayranlığıyla onu hem bir eylem adamı hem de bir düşünür olarak görmekte Calvin'den beri hiç kimsenin bu iki rolü aynı anda kendinde toplamadığını (s. 163) belirtmektedir.

Ayrıca yazar, eserde Lenin'in bir yandan Bolşeviklerin karşılaştıkları tüm temel sorunlarla nasıl ilgilendiğini, diğer yandan da Marksizm'in Rusya'nın özgün tarihsel durumuna uygulanmasını nasıl savunduğunu göstermeye çalışmıştır. Dolayısıyla eser bir biyografi kitabından ziyade Ekim Devrimi'nin oluşum sürecini anlatan bir tarih kitabı gibidir.

Kitabın künyesi:

- 1.Kitabın Adı: *Lenin ve Rus Devrimi*
- 2.Kitabın Yazarı: Cristopher Hill
- 3.Kitabın Türü: İnceleme
- 4.Kitabın Yayınevi: Kor
- 5.Kitabın Basım Yeri: İstanbul
- 6.Kitabın Basım Yılı: 2021
- 7.Kitabın Baskısı: 1. Baskı
- 8.Kitabın Sayfa Sayısı: 192
- 9.Kitabın Sayfa Yapısı: Kitap Kâğıdı
10. Kitabın Özgün Dili: İngilizce (*Lenin and the Russian Revolution*)
11. Kitabın Çevirmeni: Ferhat Sarı

Kitabın yazarı hakkında kısaca bilgi: 17. yüzyıl İngiliz tarihi alanında bir akademisyen olan yazar John Edward Christopher Hill (1912–2003), Marksist düşünceye mensup, bir dönem

Rusya’da bulunmuş, Marksizm ve din hakkında da yazılar yazmıştır. Balliol College bir süre çalıştıktan sonra ikinci dünya savaşında İngiliz ordusunda görev almıştır. Savaşın sonra Oxford Üniversitesinde akademik kariyerine tarihçi olarak devam etmiştir. 1980 yılında üniversitelerdeki görevlerinden emekli olmuştur. Yirmiden fazla eser yazan Hill’in İngiliz tarihi ve Marksizm ile ilgili eserlerinin önemli bir kısmı Türkçeye çevrilmiştir.

Kitabın içeriği hakkında bilgi: 1947 yılında baskısı yapılan kitapta Hill, Lenin’in ve onun hayatının eseri olarak değerlendirilen Ekim Devrimi’nin tarihteki yerine dair değerlendirmelerini sunmuştur. Lenin’in eylem ve düşüncelerinin farklı yönlerini ve özellikle devrimin başarılarını ön plana çıkarmıştır. Partinin izlediği tarım politikası, devrime ve Sovyet devletine ilham veren siyasal felsefe, Lenin’in emperyalizm eleştirisi ve onun, Sovyet devleti yöneticilerinin takip etmesi gereken ulusal ve uluslararası politika tanımı ele alınmıştır. Fakat dünyanın ilk sosyalist devletinin başı olarak Lenin’in yedi yıllık çalışması kitabın sadece çeyreğinde tartışılmıştır. Eser Türkçeye ilk kez Aziz Erinç tarafından çevrilmiş, 1991 ve 1994’te Evrensel Basın Yayın tarafından yayımlanmıştır.

Okur yorumu: Komünist düşünceye mensup yazar, Lenin hatta J. Stalin’le ilgili değerlendirmelerinde herhangi olumsuz bir ifadeye başvurmamıştır, eleştiriye açık konularda da bu tavrını devam ettirmiş, hatta Lenin ve Stalin ile K. Marx ve F. Engels’in arasında olduğu gibi bir ilişkinin olduğu izlenimini vermeye çalışmıştır. Yazar, eserde vermiş olduğu bilgilerin kaynağını belirtmemiş, konuları tarafgir bir bakış açısıyla değerlendirmiştir. Çevirmen büyük ölçüde Türkçeye başarılı bir çeviri yaptıysa da otokratlaşma, kolektivizasyon, dekabrist, plebyen, kariyerist gibi Türkçede bulunmayan kavramları kullanması söz konusudur. Kitabın yer aldığı serinin giriş metni çevrilmemiştir. Eserin İngilizcesinde yer alan Rusya’nın farklı dönemlerinde sahip olduğu yerleri gösteren haritalar verilmemiştir. Genel olarak bakıldığında eserin Lenin ve Ekim devrimi hakkındaki Türkçe bilgilere önemli bir katkısı olduğunu söyleyemeyiz.

Kaynakça

Hill, C. (2021). *Lenin ve Rus Devrimi*. (Çev. Ferhat Sarı). İstanbul: Kor Yayınları.